

Экология, геология және табиғи
ресурстар министрлігі Қазақстан
Республикасы «Қазгидромет»
Республикалық Мемлекеттік
Кәсіпорны»

АЙЛЫҚ БЮЛЛЕТЕНЬ: °
ҚАЗАҚСТАН ТЕРРИТОРИЯСЫНДАҒЫ ОРТАША АЙЛЫҚ АУА
ТЕМПЕРАТУРАСЫ ЖӘНЕ АЙЛЫҚ ЖАУЫН-ШАШЫН
МӨЛШЕРІНІҢ АНОМАЛИЯСЫ
2022 ТАМЫЗ АЙЫНА

Нұр-Сұлтан 2022

КІРІСПЕ

Өңірлік климатты зерттеу және оның өзгеруінің тұрақты мониторингі «Қазгидромет» РМК Қазақстанның ұлттық гидрометеорологиялық қызметінің басым міндеттерінің бірі болып табылады. «Қазгидромет» РМК Қазақстан аумағы бойынша ауаның орташа айлық температурасының және атмосфералық жауын-шашынның айлық мөлшерінің ауытқуларын бағалау келтірілген ай сайынғы бюллетеньдерді шығаруды жүзеге асырады.

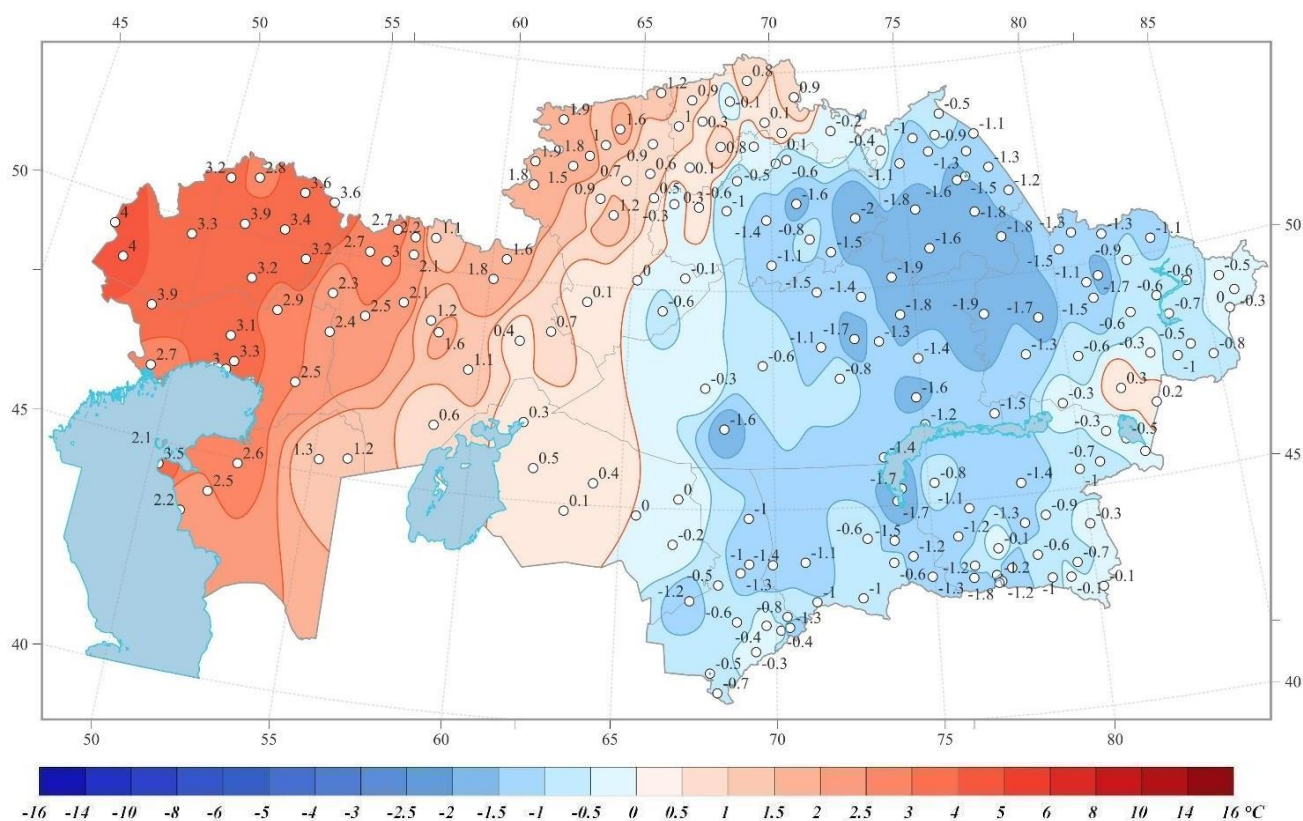
Бюллетеньді дайындау үшін «Қазгидромет» РМК метеорологиялық мониторинг желісіндегі бақылау деректері: 1941 жылдан бергі кезеңде ауаның орташа айлық температурасының және жауын-шашынның айлық сомасының қатары пайдаланылады.

Жер бетіндегі ауаның орташа айлық температурасының және жауын-шашынның айлық сомаларының аномалиялары нормаға қатысты – ағымдағы климаттың аномалиясы дәрежесін мониторингілеу үшін базалық ретінде Дүниежүзілік метеорологиялық ұйым ұсынған 1991-2020 жыл кезеңіне есептелген орташа көпжылдық мәндерге қатысты анықталды. Ауа температурасының ауытқулары байқалған мәннің нормадан ауытқуы ретінде есептеледі. Жауын-шашын мөлшерінің ауытқулары норманың пайызында, яғни түскен жауын-шашын мөлшерінің норманың тиісті мәніне пайыздық қатынасы ретінде ұсынылады.

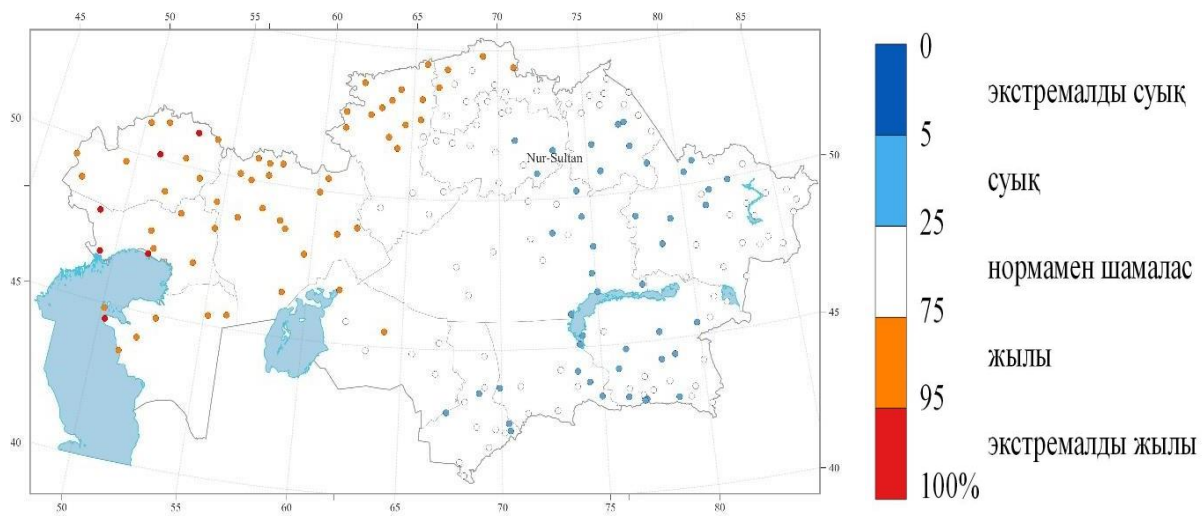
Климаттық экстремумдарды сипаттау үшін карталар келтіріледі, онда әрбір станция үшін 1941 жылдан бастап ағымдағы жылға дейінгі кезеңде қаралатын айнымалы уақыт қатарындағы ағымдағы мәннен аспаудың эмпирикалық ықтималдығының ауқымы көрсетіледі (аспаудың эмпирикалық ықтималдығы – бұл ағымдағы мәннен кіші немесе оған тең уақытша қатар мәндерінің үлесі). Егер айнымалының ағымдағы мәнінен аспау ықтималдығы шекті диапазондарға түссе (0-5% немесе 95-100 %), онда бұл мән 1941 жылдан бастап 5% жағдайдан көп емес болған. Егер ауа температурасының ағымдағы мәнінен аспау ықтималдығы 0-5% диапазонда болса, бұл осы жерде байқалған өте төмен температураны көрсетеді, егер 95-100% диапазонда болса, онда, керісінше, өте жоғары температура. Егер жауын – шашын мөлшерін қарастыратын болсақ, онда бірінші жағдайда бұл олардың өте аз мөлшерін, екіншісінде-жауын-шашынның тым көп мөлшерін көрсетеді.

ОРТАША АЙЛЫҚ АУА ТЕМПЕРАТУРАСЫНЫҢ АНОМАЛИЯСЫ

Тамыз айында Қазақстан территориясының батыс бөлігін оң аномалиялар аймағы алып жатыр, олардың мәні республиканың орталығынан батыс шетіне қарай өскен (1 сурет). Қостанай облысының батысында температура нормадан 1,0-1,9° С артып, Ақтөбе облысының батысында 1,0-3,0° С артты, Маңғыстау, Атырау, Батыс Қазақстан облыстарында аномалия 2,5-4,0 С жетті. Ең жоғары оң аномалия (+4° С) Батыс Қазақстан облысының Джаныбек және Урда станцияларында байқалды (1 сурет). 5 МС (Уштаган, Чапаево, Аксай, Форт-Шевченко, Пешной, Ганюшкино) мәліметтері бойынша тамыз айы экстремалды жылы тамыз болды (2 сурет). Еліміздің территориясының шығыс бөлігін теріс аномалия аймағы алды. Ақмола, Павлодар, Абай, Қарағанды облыстарының шекараласқан жерін максималды теріс аномалиялар (1,5-2° С) аймағы алды. Ақмола облысының Ерейментау МС минус 2° С тіркелген.

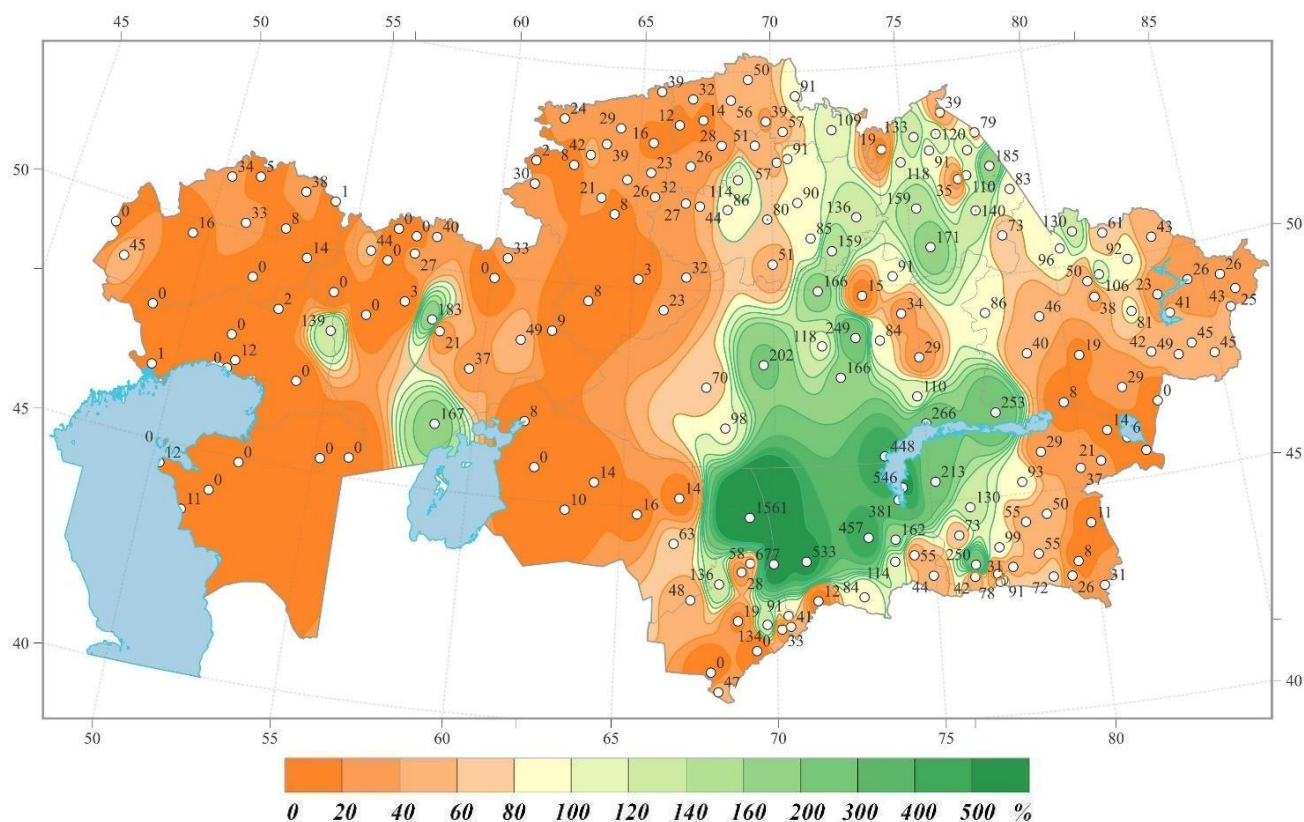
1-сурет - 1991-2020 жылдардағы базалық кезеңге қатысты есептелген 2022 жылғы тамыздағы орташа айлық ауа температурасының (°C) ауытқуларының кеңістіктік таралуы

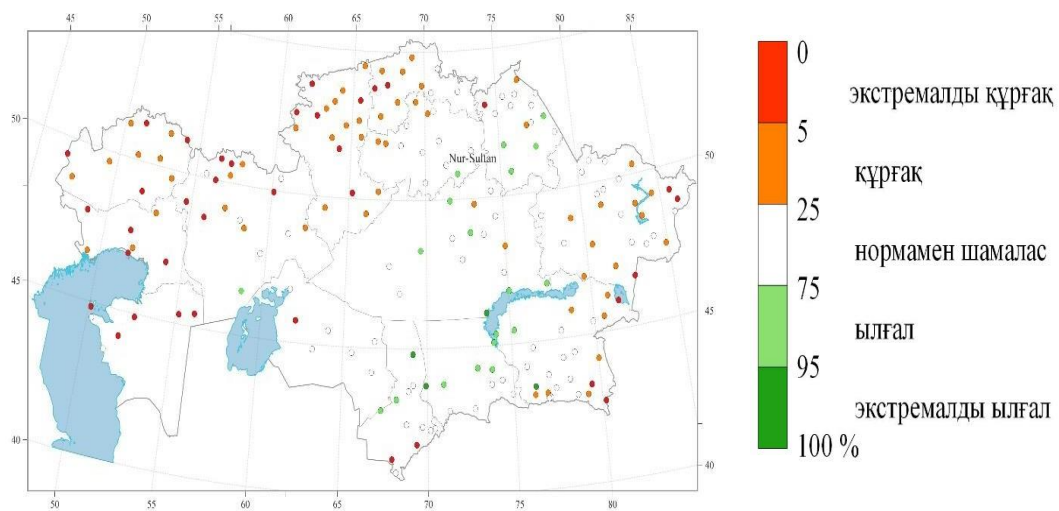
2- сурет-1941-2022 жылдардағы кезеңге сәйкес есептелген 2022 жылғы тамыздағы ауа температурасының аспау ықтималдығының кеңістіктік таралуы

АТМОСФЕРАЛЫҚ ЖАУЫН-ШАШЫННЫҢ АЙЛЫҚ МӨЛШЕРІ

Тамызда территорияның басым бөлігінде жауын – шашын тапшылығы байқалды (сурет 3). Батыс, солтүстік, оңтүстік – батыс аудандарда және оңтүстік, шығыс аудандардың кей жерлерінде жауын – шашын көлемі 30 %-дан, тіпті 10 %-дан аз түскен, нәтижесінде бұл аудандар үшін тамыз экстремалды құрғақ тамыз болды (сурет 4): Батыс Қазақстан, Атырау, Маңғыстау, Ақтөбе, Қызылорда облыстарының кейбір станцияларында жауын – шашын тамыз бойына мүлдем түспегендей станциялардың жалпы саны 21 және ол станциялар үшін тамыз бойына жауын – шашын түспеуі бірінші рет емес. Жауын – шашынның норманың 120 % -ынан көп мөлшері Ақтөбе (норманың 183 %-ына дейін), Ақмола (норманың 159 %-ына дейін), Павлодар (норманың 171 %-ына дейін), Абай (норманың 130%-ына дейін) облыстарының территорияларында байқалған. Балқаш маңында (норманың 250 – 550 %-ына дейін), Жамбыл облысында (норманың 450-677%-ына дейін) жауын – шашын мөлшері нормадан айтарлықтай көп түскен. Түркістан облысының Тасты МС түскен жауын – шашын мөлшері 48,4 мм болып, норманың 1561 %-ын құрады, осылайша 1958 жылғы (32,4мм) қойылған рекордты жаңартты. Ең көп жауын шашын мөлшері (80 мм) Мынжылки МС (Алматы облысы) түсіп, норманың 91 %-ын құрады.

3- сурет - 2022 жылғы тамыздағы атмосфералық жауын-шашын мөлшерінің кеңістіктік таралуы (1991-2020 жж. кезеңге есептелген нормадан % бойынша)

4-сурет - 2022 жылғы тамызда атмосфералық жауын-шашын мөлшерінің аспау ықтималдығының кеңістіктік таралуы. Ықтималдықтар 1941-2022 жылдар кезеңіне сәйкес есептелген